

Naročninaznaša letno 36 Din, polletno 18 Din,
— za inozemstvo letno 60 Din.**Posamezna številka 1 Din**UREDNIŠTVO: telefon številka 21
UPRAVA: telefon številka 28

Štev. rač. poštne hran. 12.549

Izhaja vsako nedeljo

MURSKA**KRAJINA**

Tednik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Cena oglasovNa oglasni strani: cela stran 500
Din, pol strani 300 Din. — Cena
malim oglasom do 30 besed 10 Din,
vsaka beseda več 1 Din. — Med
tekstom vsaki oglas 15% dražji.
Pri večkratnem oglaševanju popust.UREDNIŠTVO in UPRAVA
v Murski Soboti.

Rokopisi se ne vračajo

I. LETO

Murska Sobota, 24. aprila 1932.

ŠTEV. 8

Resolucija

Na veličastnem javnem zboru, katerega je sklical sreski odbor J. R. K. D. je bila z navdušenjem in enoglasno sprejeta od tisoč glave množice, sledeča resolucija, ki je bila izročena g. nar. poslancu Benku, vsebuje glavne težkoče in težave našega prekmurskega življa.

1. izrekamo ponovno zaupanje svojemu poslancu g. Benku Josipu in naglašamo ponovno dejstvo, da je oddal naš srez pri volitvah dne 8. novembra 1931. največ odstotkov glasov, in pričakujemo, da se bodo predlogi in želje našega poslanca bolj upoštevali kot dosedaj.

2. protestiramo proti temu, da so mlinarji vsled previsokih taks bili primorani zapreti svoje mline, ker je s tem našemu kmetu odvzeta možnost, da prehrani sebe in svojo rodbino z lastnim zrnjem. Zahtevamo, da se naši mlinci štejejo med merične (ušurske) mline, ker je njih kapaciteta odvisna od vodnega stanja, zato se jih naj oprostijo od takse.

3. obžalujemo, da ni banska uprava upoštevala tehtnih razlogov, da se ukine davek na šmarnico, ampak se je isti še povečal, in smatramo ta davek za krivično kazeno, ker merodajne oblasti niso ugotovile in oskrbele za tukajšnjo zemljo primerne trte. Zahtevamo ponovno, da se pobiranje tega davka za letos opusti, ker naš kmet nima denarja niti za redne državne davke in za svoj kruh.

4. prosimo ponovno, da banovina in država pomagata s primerno podporo, kakor v drugih krajih, onim kmetom, ki jim je toča l. 1928 uničila vso setev, in so zato za drag denar kupili zrnje za novo setev in kruh. Ako ne pride do te podpore, ki bi zbrisala še obstoječi dolg na zrnje, bo to za naše kmete druga toča, ker bodo morali plačati zrnje z ceno, ki je dvakrat večja od današnje.

5. Zahtevamo, da vlada z energičnimi zakoni doseže, da bodo cene industrijskih izdelkov pri-

Veliko javno zborovanje**Tisočglava množica pozdravlja narodne poslance. — Govori poslancev gg. Benka, Hajdinjaka, dr. Rapeta i Zemljiča.**

V nedeljo, dne 17. aprila se je vršilo veliki javni shod, šteroga je vkup pozval sreski odbor J. R. K. D. v Murski Soboti. Že mnogo pred napovedano včro se je zbrala masa naroda pred Sokolskim domom, v šterom se je vršilo zborovanje. Tisoč glava množica je naposled skušala dobiti prostor v obsežni dvorani i v vseh stranskih prostorih. Točno ob 11 včri je predsednik sreske organizacije J. R. K. D. g. župan notar Koder otvoril veličastni zbor i pozdravo vse navzoče gospode poslance, šteri so prihitali od blizu i daleč med prekmursko ljudstvo. Povdarjal je veliko zadovoljstvo nad tem veličastnim zborom, ki je prvi v dravski banovini po 6. januarju. Prekmurje je bilo vedno zvesto domovini i kralju kar je najbolj dokazalo dne 8. novembra, ko je dalo največji odstotek glasov v dravski banovini. To so važni momenti, šteri se naj vsigdar upoštevajo na merodajnih mestih, ko se rešavajo naše prošnje in želje.

Njegove besede so bile sprejete z odobravanjem. Na to se je oglasilo k besedi g. nar. poslanec Zemljič, prinašajoč pozdrave volilcev iz sosednega ljutomerskega sreza. Dotakno se je vseh perečih socialnih in gospodarskih vprašanj ki tarejo naše ljudstvo.

Za njim je besedo povzel g. Vezir, povdarjajoč vse one obljube za časa volilnega boja, štere so do zdaj ostale le besede brez dejanj. Da razloži vzrok tega zborovalcem, je burno pozdravljen od navzočih stopil pred občinstvo g. poslanec Benko i spregovoril sledeče: Vse one obljube izza volitev so bile njegov program za šteroga se ešče zdaj bori. Davek na šmarnico se ni odpravo, kljub neštetim intervencijam pri merodajnih oblastih, ki nočejo uvideti posebnost položaja Prekmurja i njenega kmeta. Obljubljeno pa je, da se za letos davek na šmarnico ne bo pobiral. Le

merne cenam poljedelskih produktov, posebno živine, kajti položaj našega kmeta je takšen, da mu vsi zakoni v zaščito kmeta ne bodo nič pomagali, ako se cene ne bodo uredile.

za od toče prizadeto prebivalstvo, se je doseglo toliko, da bo v kratkem času prispela komisija, štera bo prenašla dejanski položaj i ocenila škodo. Cene živine so nizke. Vzrok tega ne smemo iskati pri nas, ampak v vsesplošni gospodarski krizi. Cena živine v sosednjih državah je padla na minimum, radi česar tudi v naši državi ni mogla ostati na prejšnji višini, že radi izvoza. Kontingent, za uvoz živine v sosednje države je tak majhen, da odpade na Prekmurje, pri vsem izvozu iz naše države, le nezaten del. Nova mlinska naredba je v pogledu taks nad vse krivična i potrebna temeljite korekture, ar je z njo zopet udarjeno najbolj naše kmetско ljudstvo.

Med njegovim govorom sta prispela gg. poslance dr. Rapé i Hajdinjak, šteriva so zborovalci burno pozdravljali.

Pri vseh govorih je napadao v besede nek doseljenec iz Hrvaške i je hoteo s tem motiti miren potek zborovanja. Oglasilo se je celo do besede. Za hip je res potegno ništerne za seboj s svojimi frazami i govoričenjem, sledi pa je mogao med zvižganjem jadrno zapustiti dvorano, kak je povezo besedo g. poslanec dr. Rapé, ki ga je v kratkih besedah vsega razgalil pred ljudstvom, štero je obsojalo njegove besede i dejanja. V svojem govoru, šteroga so vsi z veliko pazljivostjo sledili, je povdarjal potrebo po organizaciji i po složnem delu, ar le to nam bo pomagalo rešiti se današnjega težkega položaja. Njegov govor, ki so ga vsi dobro razumeli je bio z navdušenjem sprejet.

Poslanec g. Hajdinjak se je pridružio izvajanju svojega predgovornika i njegov govor se je končao z besedami: „Združimo se v ljubezni i delu za lepšo bodočnost naš vseh i naše domovine.“

Na to se je oglasilo k besedi g.

Kühar iz Puconec, ki je posebno ostro nastopilo proti kartelom, ki so izvor današnje neprimerno visoke cene industrijskih proizvodov napram agrarnim produktom. Našo domačo industrijo je treba ščititi i tvornice, štere so v rokah tujega kapitala je treba nacionalizirati.

Predlagao je zaupnico našim gg. poslancem i zahvalo za ves njihov trud, z prošnjo, da ešče dalje vstrajajo na začrtani poti i si izvojuje vse one zadane naloge, štere bodo prinesle našemu ljudstvu boljšo bodočnost. Njegove besede so našle globok odmev med poslušalci i so bile deležne burnega odobravanja.

Po njegovem govoru je tajnik sreske organizacije J. R. K. D. g. Cvetko Ludvik prečitalo resolucijo, ki je bila enoglasno sprejeta od navzočih.

Govoro je na to ešče g. Šiftar iz Strukovec pa tudi drugi so se oglasili k besedi, podčrtujoč vse one želje i zahteve ki so vnešene v resoluciji.

Poročilo g. geom. Pertota o količniku v Prekmurju, je vzbudilo kar največ zanimanja i se je pred najširšim forumom obravnavala ta pereča točka pri katerem se je prišlo do definitivnih zaključkov i do direktiv, ki so se dale g. poslancem.

Po tri urnem zborovanju je g. predsednik notar Koder zaključilo veličastni zbor, ki je dokazao, da je duh organizacije prevzel najširše plasti našega ljudstva. Besede gg. poslancev gotovo ne bodo ostale brez odmeva i dovedle bodo ešče one v organizacijo, šteri so do zdaj stali ob strani, a šteri so se kljub tomi udeležili zbora, pač pod pritiskom današnjih težkih razmer.

Ste že naročnik „MURSKA KRAJINA“?

6. Želimo, da naj zakon o pobijanju draginje, ki se sedaj obravnava v skupščini, preganja draginjo ne samo pri trgovcih, ampak tudi pri fabrikantih, in naj ostro nastopi proti kartelom, ki

brezobzirno za svoj prekomerni dobiček podražujejo važne življenske potrebščine.

7. Zahtevamo, da morajo državne tovarne takoj izstopiti iz kartelov.

Politični pregled

Jugoslavija. Ministru dr. Kramerju, šteri je zdaj na zdravljenju v Pragi, se je zdravstveno stanje pobogšalo. Gospod minister pošilja najlepše pozdrave vsem prijatelom i vüpa, da se bo čim prej vrno domov. — Senat je spremeno zakon o trošarini. Občinska trošarina na vino se je maksimirala i ne sme znašati za podeželske občine več kak 50 Din za 100 l vina. Narodna skupščina je morala o zakonu ešče enkrat razpravljati i ga je končno sprejela. — Končno veljavno je bio sprejet važni zakon o zaščiti kmeta. Po tom zakonu imajo kmečki dolžniki 6 mesečen oddih, pitanje defin tivne ureditve kmečkih dolgov i maksimiranja obresti se je pa odložilo na poznejši čas. — Narodna skupščina je sprejela tudi zakon o pobijanju draginje. V razpravi se je povdarjalo, da morajo kmetje prodajati svoje pridelke po neverjetno nizkih cenah, konzumenti pa morajo isto blago drago kupovati. Zakon je bio izročen senatu, je pa obležao v finančnem odboru. Z vseh strani prihajajo namreč deputacije i protesti proti tom zakonu. Pravijo, da se dnes ne ide za pobijanje draginje, nego zato, da se zaščitijo pridelki pred padanjem cen. Nam je potreben zakon, ki bi odpravo silno razliko med cenami kmečkih pridelkov i cenami industrijskih izdelkov. — Trgovske organizacije so nastopile tudi proti zakonu o zaščiti kmeta. Pravijo, da bo zakon zadeo v prvi vrsti podeželske trgovce, ki so dajali kmeti življenske potrebščine, orodje i. t. d. na kredit. Zakon bo prisilo trgovce, da bodo kmeti odpovedali kredit. Trgovske organizacije so predlagale, naj bi priv. agrarna banka priskočila kmetom na pomoč z dolgoročnimi posojili. — Skupščinski odbor je predlagal tudi zakon o znižanju najemnin za stanovanja i lokale. Minister za socialno politiko Pucelj je odgovoro, da je pitanje znižanja najemnin zelo težko rešiti, ar posega v kreditne odnošaje in ogroža samo eksistenco mnogih denarnih zavodov. Če pa hišni posestniki ne bodo dovolj uvidevni in ne bodo sa-

mi znižali najemnin, bo vlada prisiljena poseči tudi v to pitanje. Ljubljanski občinski svet je protestirao, da bi morali državni i samoupravni uslužbenci plačevati banovinski kuluk, med tem, ko je bil za vse ostale odpravljen. Zato se bo morala popraviti tozadevna določba v zakonu o samoupravnih cestah. — Poslanec dr. Nikič je interpelirao ministrskega predsednika o izvajanju tiskovne cenzure i se pritožo, da se izvaja cenzura v Zagrebi bolj strogo kak v Beogradu. — Senator Hadžiristič je predlagao, da bi se ustanovo skupen zunanje-političen odbor narodne skupščine i senata, šteri naj bi razpravljao o vseh zunanje političnih pitanjih. — Seje narodnega predstavništva so odgodene do 10. maja. — Ministrski predsednik dr. Marinkovič je držao na razorožitveni konferenci značilen govor. Predlagao je, da naj zmanjšajo vse države število težkih topov i tankov, da naj bo prepovedano bombardiranje z letal i uporaba vseh strupenih plinov i kužnih bakterij. Vojne ladje se naj odpravijo. Vse države, štere so včlanjene v Drštvi narodov, bi morale priskočiti napadeni državi na pomoč. Tudi druge države so stavile svoje predloge. Nemško-rusko sodelovanje je pa slabo znamenje za uspešno nadaljevanje razorožitvenih pogajanj. — Gospodarska kriza v podunavskih državah postaja vedno večja. Francija je odklonila vse finančne zahteve i prošnje, češ da francoski denarni trg ne more prevzeti posojil za podunavske države. V finančnem odboru Drštva narodov se je razpravljalo na zaupni seji o financah Grčije, Bolgarije, Madjarske i Avstrije. Grški ministrski predsednik Venizelos je napadno velesile, češ, da so one krive, da ne pride do normalnih gospodarskih razmer, ker se med seboj ne morejo sporazumeti. — Mednarodna konferenca dela, ki se vrši v Ženevi, je med drugim predlagala uvedbo mednerodne valute, velikopotezen načrt za javna dela na mednarodni podlagi i načrt za mednarodno izmenjavo blaga na najširši podlagi. — **Nemčija.** Konferenca notranjih ministrov nemških dežel je sklenila razpust Hitlerjevih napadalnih odelkov, štere imajo 400.000 članov. — V

ospredju političnega življenja so deželnozborske volitve na Pruskem. Številni shodi se vršijo vsak dan i kak vse kaže bo volilna borba zelo ostra. Do zdaj je bilo vloženih kandidatur od 27 strank. — Ar se nahajajo tudi pri drugih strankah slične bojne organizacije kak pri Hitlerjevi je Hindenburg zahtevo, da se vse te organizacije razpustijo i da se izvrši popolna notranja razorožitev.

Čehoslovaška. V Mostu in Clumotovu se je stavkarski pokret spet izredno poostro. Vršile so se velike demonstracije, pri šterih je orožništvo rabilo orožje. Mnogo je bilo ranjenih, nekaj pa mrtvih. Pri razpravljanju o zakonu za brezposelne je prišlo v vladi do nesoglasij, kaj bi lahko imelo za posledico vladno krizo.

Spanija. Španska, najmlajša republika sveta, je pred kratkim obhajala prvo obletnico svojega obstoja. Po vsej državi so se vršile velike slavnosti. Pripoznatise mora, da je v tom kratkom časi vlada veliko napravila za ljudstvo, posebno za narodno prosveto. V zadnjem leti je otvorila 6000 osnovnih šol. Državi ešče vsigdar grozijo notranji nemiri i to vsled Katalonije, štera hoče svojo avtonomijo.

Austrija. Pri pogajanjih z Jugoslavijo radi klirinških pogodb se je prišlo do načelnega sporazuma i bodo v kratkem zaključena. — Za občinske volitve na Dunaju, ki bodo 24. t. m. je bilo vloženih 7 kandidatnih list. Vršijo se veliki shodi pa tudi demonstracije, ki so pa do zdaj vse mirno potekle. — Kakor je že poročao naš list, edini izmed slovenskih časopisov, je začelo važno zasedanje mednarodne trgovinske zbornice v Inomostu, na kateri je tudi zastopnik Jugoslavije. Zbornica se bavi z praktičnimi ukrepi za gospodarsko obnovo Podunavja. Povdarjalo se je, da je vsaka rešitev že v naprej obsojena na neuspeh, če bi bila kakorkoli naperjena proti drugi državi. Izvedba teh načrtov zahteva sodelovanje vseh evropskih držav.

Madžarska. Finančni minister Koranyi je govoru v parlamentu o težkem gospodarskem i finančnem položaju na Madžarskem. Trgovinska bila izkazuje 1828 milijonov pengöv primanjkljaja. Inozemski doigovi znašajo

4 milijarde pengöv i mora Madžarska plačati za to vsoto letno 300 milijonov pengöv amortizacije. Končno je ugotovo, da je prebivalstvo obremenjeno z davki do skrajnih mej. Pričakovati je v državnem proračunu 40–50 milijonov pengöv primanjkljaja.

Amerika. Trije neznanzi so na cesti ustrelili v Springfieldu italjansko konzula, kak je bio na šetnji s svojim šestletnim sinom. Domneva se, da ide za protifašistični atentat. Storitice niso ešče našli.

Užitnina na mleko

Novine so pisale v št. 15a–16. 17. IV., ka je obč. načelstvo sklenilo poberati z vesnic v Mursko Soboto prinešeno od vsakega litra mleka 25 par užitnine.

To je nej istina, dobro bi bilo če bi si ta sklep na obč. uradi poglednoli i te na javnost dali.

Občinski odbor je skleno na predlog obč. kmetijskega odbora naj naj se pobere 10 par od litra samo od trgovcev, šteri po vesnicaj po falceni mleko kupujejo i v Murskoj Soboti za dobre dobičke odavajo, ne plačajo pa od tega nikaj.

Nej pa bilo povedano s tem, da mali kmet ali agrarni interesent, šteri prinese v Sobotu v svojem korblici par litrov mleka i tu oda, pa si kaj za to kupi, ka bi od tistoga kaj plačao.

Obč. kmetijski odbor je pa to predlagao nej za voľo cene mleka, nego na pritožbo malih kmetov in agrarni interesentov, šteri morejo obč. doklade plačuvati, svoje friško, dobro mleko pa nemrejo odati, nanč po tistoj ceni kak trgovci svoje uvoženo mleko.

S tem se je štelu pomagati malim kmetom in agrarnim interesentom, 1–2 kravici in jedini dohodek majo z toga mleka.

Naj bi oni šteri mleko kupujejo zaščitili té mále kmete in agr. interesente pa bi rajši od njih kupovali njuvo dobro mleko po tistoj ceni, kak od trgovca njuvo uvoženo mleko.

Z ednim se pa opominjajo trgovci naj malo bole pazijo na čistočo lokalov in posode prodaje mleka.

Obč. kmet odbor.

Agrarna reforma

III.

Kvarne posledice časne zakupodaje veleposestniške zemlje so v splošnem omenjene že v prvem delu. Posebej pa še je podčrtati nadaljna dejstva. Z časno, torej ne s stalno ali vsaj skozi daljšo dobo trajajočo oddajo zemlje v zakup, se nikakor ne vzgaja in ne more vzgojiti samostojnosti zakupnika. Namen agrarne reforme pa vendar je in je bil, da se agrarni zakupnik na dobljeni zemlji osamosvoji, si zasnuje in osigura obstanek za sebe in družino. Postane naj od veleposestnika nezavisen človek in samostojni gospodar na zemljišču, ki mu ga je dodelilo agrarno oblastvo. Pri časni, v zakonu samem, le na štiri leta določeni zakupodaji pač od nobenega poljedelca še s tako dobro voljo in tudi če bi imel duševno zmožnost gospodarenja, ni pričakovati, da se osamosvoji. Premalo je to, ako mu agrarno oblastvo zatrjuje, da bode tudi še v naprej obdržal dobljeno zemljo, če ustreza zakonitim predpisom. Jamstva za to zatrdilo in gotovost nima, tem manje ko je videl, da veleposestniki, katerim je bila zemlja odvzeta, ne držijo rok križem in da se ne ustrašijo nobenih naporov in žrtev, da dobijo zemljo zopet nazaj. Ne malo slučajev je, da se je zemlja

vrnila veleposestnikom, ko je bila že dve leti in več v posesti agrarnih zakupnikov. V mnogih primerih so celo oblastva sama podpirala te napore. Pri takih okolnostih je bila osamosvojitve agrarnega zakupnika izključena in razumljivo je, da so mnogi agrarni interesenti izkoriščali zakup za nedopustne špekulacije v škodo stvari in plodonosnosti zemlje.

V negotovem položaju pa se je nahajal in se še nahaja tudi veleposestnik. Ta ni imel nikdar gotovosti, ali mu puščena površina ostane. Ni mu bilo zajamčeno, da mu bode ostalo ono, kar se mu je pri prvi razpravi določilo. Pri drugi razpravi se mu zopet lahko odvzame več zemlje. Kaj je bolj naravno, kakor da so veleposestniki begali agrarne zakupnike in jim grozili, da bodo vso zemljo zgubili, na drugi strani pa so si prizadevali agrarni interesenti dobiti še več veleposestniške zemlje. Vsak človek v borbi vporablja ono sredstvo, ki nasprotnika najhujše zadene. Prišlo je do tega, da so se branili veleposestniki odstopiti zemljo tam, kjer bi to brezdvomno mnogo koristilo zakupnikom, njim samim pa bi bilo v manjšo škodo. Interesenti zopet so pa zahtevali odvojitve zemlje na mestih, ki so jim bila od rok ali nepripravna za obdelovanje, medtem, ko bi lastniku doprinala mnogo koristi.

Neizbežne posledice tega trenja je morala biti obč. narodno gospodarska škoda. Ta se je kmalu pokazala v zmanjšani produkciji poljskih pridelkov, njih slabi kakovosti ter v padanju dobre živinoreje. Padeč živinoreje v naši državi je šel po opustitvi lastnih selekcijskih vzrejevališč živine tako daleč, da je država morala uvažati za najnujnejšo silo plemenjake proti visokim nabavnim stroškom iz tujine. V očigled tega stanja je naravno, da so agrarna oblastva že razdeljeno zemljo zopet dajala nazaj veleposestnikom, katera se je leto ali dve preje razdelilo na agrarne interesente. Začasni agrarni zakupniki pač niso bili v stanu, niti niso imeli nobenih predpogojev, da bi gojili ali celo vzdrževali kakšna vzrejevališča za živino, tudi pri večji površini zemlje ne. Bog, da si je tekom dveh let pripravil najnujnejše gospodarsko orodje in k večjemu eno kravico. Veleposestnik pa, ki je dobil po treh do petih letih negojeno zemljo zopet nazaj, tudi ni mogel v prvem letu delati čudežev. Zemljo si je moral pripraviti in postopoma urediti stanje živine. Ker pa to zboljšanje tekom par let ni nastopilo, mu je prihodnja revizija na veleposestvu vrnjeno zemljo zopet odvzela in razdelila na agrarne interesente. Na dlani je, da je ta nesmotrenost v izvajanju agrarne refor-

me samo povečavala nejasnost in negotovost pri agrarnih zakupnikih in pri veleposestnikih. V celoti ni šlo za male površine, saj je v severnih krajih države sedaj po agrarni reformi zavzetih okolu 650.000 katastralnih oralov zemlje. Toliko površino večinom prvovrstnih njiv in travnikov skozi eno celo desetlje nismo smotreno obdelovati, mora dovesti do slabih učinkov.

Na drugi strani pa je pod temi okolnostmi trpela država sama, njen ustroj, kakor poedinec. Negotovost oblastva, da imajo njegovi ukrepi trajno obveznost za vsakogar, vzbuja nezaupanje do državne uprave, ji jemlje ugled in avtoriteto, izpodjeda temelje postojčega družabnega in pravnega reda ter vodi k zboljševiziranju ljudskih mas. Naneslo je, da so pri odvzemanju zakupnih zemljišč naleteli državni organi na dejanski odpor agrarnih interesentov, ki je v enem slučaju zahteval celo človeško žrtev. V premnogih primerih pa se je oblastni ukrep mogel izvršiti le ob asistenci žandarjev. To je ideelna škoda, ki jo utрпи država, materijalna škoda v narodnem gospodarstvu ter na agrarni reformi prizadetih pojedincev, bilo veleposestnikov ali agrarnih interesentov, pa je mnogo večja. Potrebno bode velikih naporov in stroge smotrenosti, da se ta škoda popravi. —o—

Vzrok in morebitne posledice gospodarske krize in odprava gospodarskih težkoč.

J. BENKO, narodni poslanec.

Sistem produkcije tržnega blaga, mora povsem naravno voditi k anarhiji produkcije, ki dovede do zastoja trgovanja z vsemi svojimi spremljajočimi pojavi. Vsled gole potrebe peljan konkurenčen boj vodi, z brezobzirno konsekvenco, čez slabe uničene gospodarske edinice k monopolu, trustu, sindikatu i. t. d. ki uživajo izjemne favorizacije in so v stanju zadušiti klice vsakega individualnega strmljenja.

Temu pojavu sledi v socialnem oziru poostrenje družabnih razlik, stvarjanje maloštevilne plutokracije, ki da čutiti svoje hibe ogromni masi, ki ni deležna nacionalnih dohodkov. Socialne razlike med finančnimi in industrijskimi magnati in onimi, v nepopisni bedi se nahajajočih kmetov in delavskih mas, postanejo vedno bolj v nebo pijoče in posledice vedno bolj usodepolne, zgolj in razloga, ker se vodi „Lunpenproletariat“ od ogromnega števila intelektualnega proletarijata, ki se nahajajo v splošnem obubožanju. Da se posledice takega socialnega propadanja spoznajo, se mora čitati npravstveno zgodovino sedanje Rusije in Kitajske.

Politično zamore biti ta socialna struktura le sistem avtoritacije nikakor pa ne prave demokracije maloštevilnih, vsega idealizma odtujenih gospodarskih aristokratov, ki postavljajo, radi sigurnosti njih dominence ter iz golega egoizma, autoritete ter institucije države v svojo službo in k temu prisilijo državo k vzdrževanju velike obrambne moči, ki naj dela proti njih klasnim nasprotnikom. Ker so države v njih rokah le orodje njihovih interesov zamorejo, kot odvratilno sredstvo, kadarkoli napovedati vojno.

One, dosedaj od raznih držav vpostavljene paliativne (obrambne) naredbe, imajo le učinek dražilnih sredstev. Racionalizacija gospodarskih podjetij ter državnih institucij pomnoži le število onih, ki so s svojimi družinami končali biti konzumenti, in mora te izvržence koncem koncev, kot brezposelne podpirati skupnost. Ker je podpora, v mnogih slučajih večja kot normalna plača, je upravičeno vprašanje, zakaj se je moralo odvzeti delavcu njegovo samozavest, moralno oporo, ko se vendar s tem ni ničesar doseglo za skupnost. Zaščita, ki jo dajo države raznim produkcijskim panogam, imajo za posledico neizogibno potrebo, da se druge države na sličen način

revanžirajo in vodi ta malenkostna gospodarsko-carinska-valutna rovarija končno h kaljenju mednarodnih odnošajev in zamore, v slučaju te poostritve, voditi tudi k političnim komplikacijam. (Madjarska agrarna politika proti predvojni Srbiji.)

Kaj zamore biti posledica depresije, nakopičenje razkačenosti mas? Kaj imajo ljudje, ki ničesar ne posedujejo izgubiti? Zamore si li računati z razsodnostjo onih intelektualcev, ki so do upora razkačeni in ki so izgubili npravstveno ravnotežje? Ne! Ti ljudje so predestinirani vodje one razburkane narasti, ki hlepi po nomejenem zadoščanju svojih potlačénih poželenj.

Za vsako ceno je treba temu odpomoči, ker bi bila ogrožena naša s težkim trudom in naporom dosežena kultura.

Kaj delajo drugi a kaj zamoremo mi?

Francoski parlament je na svoji seji dne 5. XII. 1931 votal svoto od frs. 3,476,000.000.- (cca. 7 in $\frac{3}{4}$ milijard dinarjev) v svrhu pobijanje krize in radi „ekonomične opreme dežele.“ — Kaj je moralo dovesti, na najvišjem nivoju stoječo korporacijo, do tega, ko je vendar francosko narodno gospodarstvo s svojo zelo diferencirano strukturo komaj potrebno takih investicij? Brezposelnost, zastoj, vseobče zlo je tudi Francijo zajelo in voditelji Francije vedó, da je organ brez gibanja, brez delovanja, za življenje nesposoben. Jasno je, da so racionalizacije in redukcije, izhodna točka onega usodnega kroga, ki preide in se konča v ničli.

Gospodarsko oskrbovanje naše Kraljevine bi bilo bolj na mestu nego v Franciji, saj stoji naše gospodarstvo na bolj primitivni stopnji nego v Franciji. Ali to bi znalo povzročiti zelo upravičen ugovor češ, da zamore poboljšanje in potenciranje gospodarstva, razpečevalno krizo še poslabšati. — Kaj sedaj? Kakšno nalogo naj si postavi naša Kraljevina? Jaz mislim, da je ono najbližje, katero si je že marsikatera vlada naše Kraljevine postavila. Predvsem hočemo biti evropejci v pravem smislu besede t. j. da hočemo v kulturnem pogledu biti enaki zahodnim in severnim evropskim narodom. Ustvaritev zato potrebnih institucij, naj obenem služijo svrhi, da se leta krize s popolnim gospodarskim delovanjem naše brezupne in s obupane generacije izpolnijo, oziroma premoste. Če smo

si mi za odločitev, odnosno, rešitev bodočega gospodarskega sistema pridobili 10 letni rok, tedaj smo dosegli, da bomo mi ali naši nasledniki, ki bodo — ravno vsled institucij, ki se naj ustanovijo — imeli bolj veder pogled, a bodo tudi moralčno boljše kvalitete nego naša, od vojne strohnela generacija, in bodo čisto lahko razsodili, ali naj bo sistem bodočnosti zadrugarstvo ali kaj drugega, ali naj bi evolucija sedanjega sistema vodila k redu, ki bi potrebam modernega človeka bolj odgovarjal. — Z eno besedo: mi hočemo zaposliti sedanjost, doseči rok za skrbno presojanje bodočnosti in kar je glavno, preprečiti popoln gospodarski polom.

Kako naj izdelamo naš program?

Upravne enote nižjega sloja so neposredni poznavalci in zagovorniki lokalnih potreb. Te enote naj na višjo inspiracijo ugotovijo, katere institucije, oziroma investicije bi bile potrebne za dosego stavljenih ciljev. Skupnost teh želj naj bi kakšna višja inštanca podvrgla skrbni izbiri svojih strokovnjakov. One investicije pa, katere so potrebne iz višjih državnih interesov, naj odobri najvišji forum (vlada). M. Soboški srez bi n. pr. na poziv banovine potom načelstva, zahteval sledeče investicije: Na račun Banovine: moderno bolnico; na račun šolskih odborov: razne narodne šole s stanovanji za učiteljstvo; na račun sreza: poslopje za sresko načelstvo (to le v slučaju če sresko načelstvo ne bi moglo biti nameščeno v gradu); na račun občin ali občinskih skupščin (eventuelno zato ustanovljenih zadrug): elektrifikacijo Prekmurja; za mesto M. Sobota pa nakup grada s parkom in pristavo (Meierei), ustanovitev letnega kopališča, regulacije i. t. d.

Radi psiholoških vzrokov, oziroma radi potrebne neposrednosti, mora izmera investicij in upravna stopnja municipijalne edinice stati v nasprotnem sorazmerju in se sme za centralni upravni organ potrošiti le minimum načrta. — Tako bi naj odpadlo na lokalne poedinice: občine n. pr. 50%, na banovino 40%, na državo pa samo 10% vsega programa. Ta program ne bi smel vsebovati od države i. t. d. že projecirane in v proračun stavljenne investicije in ne bi smel vzeti nase nobena bremena, ki so dosedaj bila krita iz proračuna. — Načelno se morajo ustvariti le programe take vrednosti, ki pred-

stavlja najmanjšo ekvivalento investicije. Ne sme se zmanjšati narodno premoženje, čeprav doseže narod z izvedbo programa, efekte kulturnega značaja.

Posebne važnosti je zahteva, da se **privatna gospodarska inicijativa** gospodarske delavnosti ne omeji. Industiji, obrti in trgovini edino povišani rentabiliteti, naj se da povsod možnost razvitja. Važno je tudi, da si z izvrševanjem programa ne poslabšamo svojo mednarodno plačilno bilanco, vsled česar naj velja princip, da se uporabijo le domače dobrine. (Sem spadajo dela vseh kategorij).

Vprašanje je, kako naj pridobimo sredstva za izvedbo programa. Slični načrti različnih naših vlad so se razbili, ker niso bila potrebna sredstva na navaden način dosegljiva. — Predispozicije so sedaj mnogo slabše, nego kedaj poprej. Internacionalni denarni trg še nikdar ni pokazal take nervoznosti, kakor ravno sedaj. (Premikanje zlata) Tržišče kapitala še nikdar ni bilo tako nepristopno investicijskim kreditom, kakor sedaj. — Nezaupanje finančnega sveta je popolnoma razumljivo, ker so — kakor poročajo časopisi — tudi kratkoročni — in trgovski krediti zledeneli. — Bila bi še možnost notranjega posojila, katerega bi v svrhu izvedbe načrta predložili na subskripcijo. Ako bi se še kakšna vlada odločila k temu sigurnemu neuspehu, bi javnost kmalu prišla k prepričanju, da niso široke narodne mase v stanju kupovati državne papirje, oni pa, ki so s težko muko ohranili ostanke svojega premoženja, ne bi bili za to pripravi, da bi investirali svoje prihranke v papirjih. — Vsled padajoče tendence vseh vrednostnih papirjev na vsem svetu, ni razpoloženja za to. — Ona mala grupa tesaurantov pa čuva svojo privilegirano pozicijo, oziroma svoj denar, za one izredne prilike, ki jih v izobilju nudi gospodarska kriza in bodo uporabili pomnožujoče število gospodarskih propadanj, kot visoko konjunkturo za svoje oderuške namene. — Ta grupa predstavlja k vsakemu koraku, ki bi omogočil **razdolževanje** širokih mas in poboljšanje gospodarskih razmer, najodpornjšo opozicijo, v bojazni, da bi porasla odporna moč njihovih konkurentov, — Razven tega bi oba neizvršljiva načina nabave kapitala, naš državni proračun obremenila še za cca 10% nimi obrestmi, torej bi to navidezno olajšanje krize, radi stalnih davčni bremen, gospodarsko krizo še poostrilo.

Kaj zamore napraviti država v nujnih slučajih?

Ona mobilizira lahko ves narod in stavi vse moči in dobrine svojih meščanov v službo domovine. — Vsled njenih suverenih pravic, lahko zahteva država od vseh onih, ki uživajo v njenih mejah njeno zaščito in možnost življenja naj izvršijo tudi takšna naročila države, ki jo bi sicer izvrševali le pod pogojem proti usluge (proti vrednosti). Radi moderne strukture narodnega gospodarstva, se ne morejo ta naročila države glasiti le na posebno imenovana opravila, temveč le na enote, ki se izražajo v denarni vrednosti in s čigar vrednost si lahko v vsakdanjem prometu kupimo gotovo količino one dobrine, ki je v stanju zadoščati našim momentanim, ali bodočim potrebam. — Država bi torej izdala svoje naročila v obliki državnih nakaznic (drž. blagajniških nakaznic, drž. denarnih not, Staatskassenscheine, Staatsnoten, Statsscheine, Allamjegy) s prisilnim tečajem, glasečih se na gotovo svoto dinarjev. — S sprejemom teh nakaznic, postane prejemnik upnikom države in sprejema obenem pravico zahtevati od svojih soimeščanov dajatve proti nakaznici, ki odgovarja vrednosti iste. — Država sama bo te blagajniške nakaznice na svojih blagajnah kot davke, pristojbine i. t. d. — izvzemši carine, katera se povsod plača v zlatu — neomejeno sprejemala in jih do amortizacije plačilnim potom zopet stavila v promet. — Ker se mora prisilni tečaj z zakonom sankcionirati (potrditi), je v mejah države vsak dolžan sprejemati blagajniške nakaznice v neomejeni količini kot plačilo.

Z emisijo državnih blagajniških nakaznic, bi imeli v državi dvojno veljavo. Razumljivo je, da se v takem slučaju stavlja vprašanje, katero plačilno sredstvo ima faktično večjo vrednost, ali ono, katero izda Narodna banka, ali pa ono, ki je izdano od države. — Predno to vprašanje rešimo, je treba definirati, kaj je sploh vrednost in kaj je namen denarja kot plačilno sredstvo? Vrednost je zavest potrošenih količin in kakovost dobrin projicirano na določeni, izven nas stoječi predmet, toraj individualno razsojanje, cenitev količin energije, ali drugih dobrin, ki so potrebne, da spravimo dotični predmet v našo izključno last. — Denar je torej sredstvo, ki vsebuje idejno razne količine vseh dobrin, katere so pripravne, da zadostijo našim potrebam. — Denar torej ne more biti svota zase, ono je le merilo vrednosti, je prometno sredstvo in ima le v takem slučaju faktično vrednost, če mu kdo to prizna. Denar sam ni pripraven za zadostitev naše duševne ali fizične potrebe. Bolj je na mestu vprašanje, katero izmed plačilnih sredstev je pravzaprav bolj fundirano. Izdaja drž. blagajniških nakaznic je — kakor bomo kasneje natančno videli — mogoče edino le na podlagi že obstoječih doumljivih tvorb, torej so blagajniške nakaznice v promet stavljeni ekvivalenti vrednot, ona so krožajoča nadomestila že efektiranega načrta. — Blagajniške nakaznice so torej utemeljene s 100% mi investicijami, izvedene po tem načrtu. — Novčanice in takoj plačljive postavke emisijske banke pa so krite po zakonu le s 35%, kar ne predstavlja niti 1% skupnih obvez, ugotovlje-

nih v naši moneti.

Glavni princip načrta in državne emisije je, da se ne povzroči z transakcijo zmanjšanje narodnega premoženja, t. j., da sme država le v okvirju že izvršenih dajatev (dobavljeni material, dovršeno delo) emitirati drž. blag. nakaznice. — Za blag. nakaznice jamči razen z emisijo stvorjene enote — dotična korporacija, občine, banovina ali država — vsaka posamezno, po izmeri svojih posamezno izvršenih investicij, s svojim premoženjem in z davčno močjo svojih članov ali meščanov. — To jamstvo je treba za splošno javnost evidentirati v zemljiških knjigah, ali v posebno zato ustanovljenih katastrih. **Državne blag. nakaznice so brezobrestne** in jih morejo amortizirati principiarno le oni, ki imajo neposredne koristi od investicij. Posledica bo, predhodno le tesauriranje in precenjevanje dinarskih bankovcev, špekulacije, a žijo-dobički in slični pojavi, ki pa zamorejo s splošno cirkulacijo blag. nakaznic sami prenehati, ko se bodo prejšnje obveze izravnale z blagajniškimi nakaznicami in bodo te, kot plačilno sredstvo pri emisijski banki splošno vpeljane. O nalogi emisijske banke kasneje.

Ker imajo drž. blag. nakaznice le v mejah države svoj prisilni tečaj, nastane tudi vprašanje, kako se bode v inozemstvu oblikoval **menični kurz dinarja**. — Naš eksport je poleg drugih faktorjev odvisen od stanja uvoznih dežel, za kar je treba saldirati našo plačilno bilanco z kontingencijo uvoza. — Naše regularne, merkantilne obveznosti, zastopstveni izdatki države, potniški promet i. t. d. se bodo morali kriti iz dohodkov carin, tujskega prometa in nakazil naše emigracije. Za ureditev naših vojnih obvez, smo se v zaupanju obvezali da bodo naši bivši neprijatelji plačali svoje reperacijske obveze, vsled česar se mora involvirati redukcija ali izostatek reparacij tudi novo regulacijo naših vojnih dolgov. — Z razvitkom tujskega prometa za katerega bo navidezno ceneno življenje v državi zelo uplivalo na tujca, zamoremo doseči velike finanjske efekte. — Devizno gospodarenje bo pa sploh naloga emisijske banke, ki bo morale radi prehodnega suspendiranja emisijskih pravic dobiti druge odškodnine in koncesije od države.

Glede na tehniške mogočnosti, kapaciteto delavske moči in našo industrijo se zamore razdeliti izvršitev vsega načrta na gotovo število let na ta način, da nam ne bode treba skrbeti za brezposelne, z druge strani pa, da ne povzročimo z nakupičanjem dela prekomerno podražitev življenjskega standarda. — Na leto 1932. oopade v smislu skupnega, recimo šestletnega načrta, gotova količina investicij, ki se z ofertalno licitacijo izdajajo posameznim podjetnikom. — Formalnosti, ki so danes običajne pri podeljevanju javnih del je treba obdržati, a ves aparat merkantilizirati. — Tudi za delno izvršitev dela naj bi se izplačalo podjetnikom v drž. blag. nakaznicah, ta izplačila pa morajo biti utemeljena od odgovornih funkcionarjev in kompetentnega urada, da je odgovarjajoča hipoteka v redu vknjižena v katastru ter biti ekvivalent opravljen. — Iz tega sledi, da je hipoteka do začetka

amortizacije enaka z svoto emitiranih blag. nakaznic.

Državne blag. nakaznice se izdajajo v serijah po 1000 števil v zneskih po Din 50, 500 in 5 000. Ker vršijo evidenco amortizacije posamezne banovine vsaka zase, je treba blag. nak. po zunajnosti razločiti, kateri banovini pripadajo.

Čeprav so predispozicije nastajega finančnega položaja vsled bančne zapore ugodne, bi bilo treba odrediti **za vsa tuzemska plačila splošni moratorij**, kar bi koristno uplivalo na dober prejem novih plačilnih sredstev. Predvideti je treba način kako se ta moratorij zopet postopoma ukine Nakaznice začnejo cirkulirati, ko jih pri nadležnih finančnih direkcijah sprejme podjetnik. Ta plača z njimi material, delo i. t. d. a na daljni stopnji jih izda konzument za vsakdanje potrebščine; z njimi plača dolžnik svoje dolgove, ali pridejo kot prihranki posameznikov kot vloge v denarne zavode, katere pa blag. nak. zopet stavijo v promet. Slično pot obhodijo blag. nakaznice, ki pridejo v državne blagajne. (V tem slučaju se vrši obrestna služba v tuzemstvu tudi v blag. nak.)

Z eno besedo, funk. blag. nak. je ista, kot pri dinarjih, izdanih po Narodni banki.

Kot odplačilni rok se naj predvideva 40 ali 50 letno dobo. 2 odn. 2 1/2% no letno kvoto plačajo principiarno neposredni užitarji dotične institucije, torej iz proračuna institucije tako, da davčna obremenila ne deležnih, nikakor ne bodo povišana. Za amortizacijo zgrajenih šol služijo najemnine, ki so dosedaj bile plačane od šolskih odborov, razlika pa naj bi odpadla na stariše učencev, kot vpisnina, šolnina i. t. d. Namesto revnih staršev plača te pristojbine občina v katero spadajo. Bolnice in v svrhu elektrifikacije ustanovljene skupine (ev. zadrage) amortizirajo njih dolg iz fondov svojih gospodarskih presežkov. Občine, v kolikor dotična institucija odvrže neposredno dosegljive dohodke (grad v M. Soboti n. pr. najemnine), drugače pa je treba za to stvoriti posebne vire pri luksurnih potroških. S tem bodo prizadete le one plasti prebivalstva, ki so v stanju, da izdajajo poleg nujnih potrebščin, tudi za luksuz denar. Na tem temelju bi morali stariši za vsakega otroka plačati cca 100 dinarjev letno, katera svota pa bi se z povečanjem števila učencev zmanjšala. Za amortizacijo parka i. t. d. je potrebno Din 46.000 oz. 57.500 Din letno, medtem ko bi morala velika banovinska bolnica za amortizacijo doseči gosp. presežek od 4—500.000 dinarjev letno. Slično je tudi pri drugih investicijah. S tem, da smo pridobili brezobrestna sredstva je možnost amortizacije zasigurana.

Kakor je že večkrat omenjeno, je neposrednost pri teh transakcijah iz psiholoških vzrokov posebne važnosti. Neposrednost je tudi pri amortizaciji nujno potrebna. Upravitelj, tudi najmanjših vaških institucij, se mora prepričati, da so kot amortizacijske kvote davkarji izročene blag. nakaznice defakto uničene, da je dolg institucije v toliko zmanjšan, kolikor je iz prometa odtujenih plačilnih sredstev. Iz valūtopolitičnih ozirov je treba najprej one blagajniške nakaz-

nice uničiti, ki so največje nominalne vrednosti, nakar sledi uničenje onih po Din 500 in tako dalje.

Tehnična izvedba amortizacije naj se poveri finančni direkciji, ki po svojih davčnih uradih vrši to funkcijo. Davčni uradi se prepričajo o pristnosti nakaznic, jih prelučnajo, izdajo zastopnikom institucij priznanico in jih vsako četrletja vpošlejo s konsignacijo na direkcijo, ki prevede primerne vknjižbe in poroča centralnemu upravnemu organu o sumaričnem rezultatu.

Kakor je omenjeno, ima vsaka banovina nakaznice, ki se po zunajnosti razlikujejo. Čeprav so vse blag. nak. v vsaki banovini zakonsko plačilno sredstvo, se uničujejo le nakaznice iste banovine in se morajo nakaznice druge banovine po Narodni banki ali po poštini uradih s časoma skontracijskim potem izmenjati.

Pripomniti je, da se že do izvršitve šestletnega načrta 5%, oz. 6 1/4% amortizirajo, in da se po 10 letih 13%, oz. 16 1/4% cele **potrošnje** odplačajo. Ker absorbira ta načrt v mnogih slučajih program upravnih edinic, ki bi se kril iz rednih proračunov, je dana tem edinicom možnost, da vporabijo presežke prihrankov v druge koristne svrhe.

Emisija drž. blag. nakaznic tangira predvsem privilegij Narodne banke. S tem, da stavlja država plačilna sredstva na razpolago prometu v dovoljni količini ter s tem prisili tudi emisijsko banko, da sprejema in izda drž. blag. nakaznice nastane nedvomno kolizija interesov.

Vsled tega je treba emisijski privilegij Narodne banke za izvedbo načrta popolnoma suspendirati, potem pa omejiti kontingent bankovcev do potrebne višine, da se gospodarstvo izogne inflaciji in dvovrednosti plačilnih sredstev iste nominalne. Iz tega sledi, da Narodna banka ne more izdati svojih sprejetih bankovcev do kontingentiranja notnega prometa (Notenumlauf). Kontingent se mora svoječasnno ugotoviti po številu prebivalstva in po povišanem življenjskem standardu, upoštevajoč, menični kurz naše monete. Ta kontingent raste vsled amortizacije državnih blag. nak. od leta do leta tako, da prične Narodna banka po izvršeni amortizaciji vseh nak., ali v slučaju njenih konverzij zopet svoje delovanje v polnem obsegu.

Kakor rečeno, pripada devizno gospodarstvo k funkciji Narodne banke. Iz višjih državnih razlogov ne sme ta realizirati svojo današnje metalno in devizno podlago. — Katera vloga še pripada Narodni banki? V prvi vrsti kontrola tržišča kapitala in kot regulatorka meničnega kurza tudi nadzorovanje zunanje trgovine in oblikovanje trg. in mednarodne plačilne bilance. Da zamore v ugodnih slučajih na račun države provesti konverzije i. t. d., mora Narodna banka, kot banka države, kontrolirati tudi efektno tržišče. — Ako ji še dodelimo vlogo centrale denarnih zavodov, zaščito vlagateljev i. t. d., kar naj novi bančni zakon reši, je njeno delovanje kljub spremenjenih razmer v popolnem obsegu izrabljeno.

Kakšen efekt bi doprinesla izvedba tega načrta bomo še poročali.

Murska Sobota

— **Smrt.** V starosti 60 let je nenadoma preminula g. Časar Ana iz Male Kaniže. N. v. m. p.

— **Požar.** Dne 16. t. m. je okrog polnoči začelo goreti pri bivšem županu g. Gomba Jožefu v Nemšavcih. Pogorela mu je slama. Škoda ki je precejšnja je krita z zavarovalnico.

— **Cepljenje dečice** se vrši za občino M. Sobota dne 2. maja, pregled cepljenja pa 9. maja ob 2 uri popoldne v osnovni šoli.

— **Tepež.** Prejšnjo nedeljo so se fantje iz Noršinec spoprijeli z domačimi fanti v Rakičanu v gostilni Rajner. Vzrok: alkohol. Posledice: poškodbe.

— **Strelska družina,** ki se je ustanovila v M. Soboti na inicijativo Sokola, prav pridno deluje pod predstvom tukajšnjega učitelja g. Benkovič Ladislava. Dne 8. maja bo otvorilo strelšče v Mačkovcih, ki bo prva tovrstna prireditev v Prekmurju. Slavnost bo v večjem obsegu. O prokretu delavne strelske družine bomo ešče poročali.

— **Nesreča.** Vadarec Jožef posestnik iz Lipe je gaso ogenj, šteri je vovdaro na njegovi strehi. Pri gašenju pa se je spodrsno i spadno na tla ter si pri tom zlomo roko. Prepeljan je bio v bolnico.

— **Olepšava M. Sobote.** V Mali Kaniži (pravilno bi bilo Biatna ulica) smo dobili tik pri kolodvorski ulici ob cesti nov plot z zjavelo bodočo žico, ki spominja precej na sliko o bojih v Mandžuriji. Priporočali bi, da se napravi na tem mestu dober viden napis „Pozor na obleko in kožo“, ki naj bo ponoči rudeče razsvetljen.

— **Na znanje vsem gg. trgovcem v srezu murskosoboškem.** Občni zbor Gremija Trgovcev za srez Murska Sobota, ki je bil svoječasno javljen v našem listu **se ne bo vršil** dne 27. aprila temveč, je preložen na poznejši čas. Dan in ura bo točno objavljeno v našem in tudi v drugih časopisih. Razpošiljala se bodo tudi vabila.

— **Skupna obrtna zadruga v M. Soboti,** obvešča vse svoje člane, da bo izvršila prošnje in prepise obrtnih listov radi registracije, ki se mora izvršiti po novem zakonu najkasneje do 9. junija 1932. Potrebno je, da vsak zadrugi član odda svoj obrtni list v zadrugi pisarni, tam podpiše prijavo, a vse drugo izvrši pisarna sama. — Načelstvo.

Senje se vrši Beltincih dne 25. aprila.

DOPISI

— **Puconci.** Dne 16. t. m. je v starosti 70. letih umrla, po dolgi mučni bolezni g. Kuhar Ana, tašča gostilničarja g. Ludvika. Preostalim naše sožalje.

— **Dokležovje.** Pred kratkim se je zaključil gospodinjski tečaj, katerega je vodila učiteljica g. Helena Colnar. Ob zaključku je bila slovesnost, ki bo vsem prisotnim dolgo ostala v spominu. Gojenke so razstavile ročna dela in kuharske izdelke, ki so pri vseh zbudili občudovanje. Pri zaključni slavnosti je bilo zanimivo predavanje. Mešan zbor in ženski zbor pa je zapel nekaj narodnih pesmi z takim znanjem in preciznostjo, da so bili vsi presenečeni nad tolikšnim izvajanjem. Vsem, ki so pripomogli do tega pa velja vsesplošno priznanje za njihov trud. — d—

NAJNOVEJŠE VESTI

Okrožnica mlinarjem!

Skupna obrtna zadruga v Murski Soboti je prejela od g. Josipa Benko, nar. poslanca iz Beograda brzajavno sporočilo, v katerem obvešča, da se ima plačevati pavšalna taksa samo od naprave za izdelavo fine tipizirane pšenične moke z odmerjeno kapaciteto preko 1.000 kg. dnevno. Kamenje, kakor tudi druge naprave se ne računa pri tem v kapaciteto.

Za vse vodene mline, kateri ne morejo izrabiti popolne kapacitete se bo odmerila temu primerna taksa.

Vulkani bruhajo

V Ameriki so izbruhnili vulkani, šteri do zdaj sploh niso delovali. Osem vulkanov je začelo bruhati, potresni sunki i podzemeljsko bobnenje je spremljalo njih delovanje. Nad 80.000 ljudi se je moralo izseliti iz ogroženega ozemlja, ar so na cestah nastale silne razpoke, prav tak tudi pod mnogimi hišami. Pepelnati dež se je razprostrl daleč naokrog i je bio zrak tako prepojen z drobnim pepelom, da je ljudem grozila smrt po zadušenju. Nastale pa so tudi velike poplave. V Argentiniiji je vsa pšenica uničena. Število mrtvih je zelo veliko posebno radi strupenih plinov, šteri so izhlapevali iz vulkanov.

Rakičan. Spremembe v občinski upravi. Z odlokom banske uprave sta razrešeniva v občinski upravi Gjorek Štefan starejši in Lainšček Vince. Na njeva mesto sta pa imenovaniva Horvat Štefan gazda v kmetijski šoli in Rainer Franc posest št. 40.

IZ SVETA

Či ešče ne veš . . .

da so poskusili v Rusiji sejati pšenico z aeroplani i sicer na površini od 1000 ha. To sta dva aeroplana posejala v dveh dneh,

da so v Indiji tamošnji angleški vojaki odkrili grozno zločinstvo domačinov. Iz maščevanja so ništerni svoje sovražnike polovili, jih zvezali i jih dali na mravljinjak, gde so jih mravlje izjedle. Tam so našli že sedem okostnjakov,

da je na Kaspiškem morju izbruhno ognjenik i je bilo pri tem ubitih 51 oseb,

da naročniki za Mursko Krajinno res vsak dan rastejo,

da je bilo na Madžarskem izpraznjeno krvniško mesto. Za to mesto so zaprosile tudi tri ženske,

da sta se v Ameriki dva poročila pod vodov. Zenin, nevesta i duhovnik so bili v potapljaški obleki, na obali pa je igrala godba.

da je nek surov berač v Berlini izbio neki ženski oko, ko mu je hotela dati miloščino,

da je profesor Erik Agduhr vönajšao neko sredstvo, ki pospešuje rast pri človeki,

da je neka 12 letna deklica na Poljskem maščevala svojo mater na ta način, da je žensko, štera je živela z njenim očetom, umorila s sekiro,

da je francoski učenjak Esclan-gon sestavil uro, štera lejko vsako minuto točno z besedami napove čas,

da je treba širiti „Mursko Krajinno“.

Velike poplave

Poplave v naših jüžnih krajih o šterih smo že poročali so zavzele katastrofalen obseg. Sava, Donava i Tisa so prestopili bregove i zaliti na tisoče i tisoče ha posejanega i obdelanega polja. Nasipi, šteri so se zgradili z velikimi denarnimi žrtvami so se zrúšili. Mnogo naselbin je pod vodov i deloma uničenih. Ljudje so rešili le golo življenje. Tudi v okolici Beograda je položaj nad vse kritičen. Voda že sili v nižje ležeče mestne dele i je v nevarnosti beograjski kolodvor i resno ograža veliko skladišče državnega monopola v šterom je nad 100 vagonov soli. Takše poplave ni bilo v zadnjih 46 letih.

Jugoslovanska — Radikalna Rmečka Demokracija.

V nedeljo, dne 17. t. m. ob 9 uri se je vršilo zborovanje delegatov, vseh do sedaj ustanovljenih krajevnih organizacij v svrhu izvolitve stalnega sreskega odbora. Udeležba je bila polnoštevilna ter so bile vse krajevne organizacije zastopane. Skupno število delegatov je bilo preko sto. Predsednik začasnega sreskega odbora g. župan notar Koder je poročal o dosedanem delovanju odbora in naglasil, da je naš srez eden najbolj organiziranih v banovini, kar tudi priznajo na merodajnih mestih. Prošnje, ki so se vložile potom sreske organizacije so bile skoro vse ugodno rešene radi česar se naj vse naše javno življenje naslanja na organizacijo, posebno v današnjih težkih časih, ko je ljudstvo potrebno pomoči. O stanju organizacije je poročal tajnik g. Cvetko. V mursko-soboškem srezu je bilo do sedaj ustanovljenih 23 organizacij, ki obsegajo 74 občin. Število članstva je preko 2300. Najmlajša organizacija v Nuskovi se ni poslala poročilo, ker se je še le pred kratkim ustanovila. Najmočnejša organizacija je v Murski Soboti, za njo sledijo Bodonci, Pertoča, Puconci i. t. d.

Pri volitvah, ki so se na to vršile, je bil enoglasno in z navdušenjem ponovno izvoljen za predsednika g. župan-notar Koder, prav tako tudi oba podpredsednika gg. Vezir in Kuhar, tajnik g. Cvetko Ludvik in blagajnik g. Lajnsček.

Ostali odbor je sledeči: Kuhar Štefan Tešanovci, Vratarič Nikolaj Predanovci, Gomboc Josip Gerlinci, Šiftar Aleksander Strukovci, Banfi Štefan Moščanci, Györek Matija M. Sobota, Temlin Janez Mlajtinci, Koltaj Josip Lončarovci, Gumilar Janez G. Lendava, Hodošček Ludvik Zenkovci, Josip Samec M Sobota, Čeh Franc M. Sobota, Obal Evgen Pertoča, Števančič Rudolf Šalovci, Šiftar Franc Brezovci.

Za banovinsko skupščino in za državni kongres so bili izvoljeni sledeči gg.: Vezir G., Kuhar Štefan, Koder Anton, Fartek Franc in Kocit Ludvik.

GOSPODARSTVO

Ne sejajmo steri na travnike!

V parmaj in na štalaj imamo vedno menje in menje sena; takorekoč že zadnje betvice pobiramo in trosimo ven prah. Tako lejko v teh deževnih dnevah, ko nemremo zunaj delati, mislimo na pometanje in čiščenje parm. Z velikim spoštovanjem spravljamo vküper steri, katere bomo posejali po travnikih, da bo gostejša trava rastle. Pri nas smo mišljenja, da je v sterih dosta travnega semena, zato pa skoraj ni boljšega posejati na travniku, kakor steri.

Pogledajmo si pa malo od bliže, da li imajo steri istino tisto vrednost, kakor jim pripisujemo. Vzemimo eno prgiščo steri in je razgrnimo natenci na stolu ali kaki deski. Na drobno pregledujmo zdaj, ka se vse nahaja v sterih. Najšli bomo dosta plev, zdrobljeno krmo, prah, zemljo in druge smeti. Poleg tega mnogo semena od raznih plevelnih rastlin. Nazadnje tudi nekaj semen od dobrih krmskih trav, če pa to seme bliže pregledamo, opazimo, da je večinoma prazno — jalo-vo. V sterih je 5—10krat več škodljivega semena, kakor pa koristnega. Iz tega se jasno vidi, da steri nimajo tiste vrednosti, kakor se to navadno misli. Radi tega od sejanja steri na travniku imamo več škode, kak pa haska. Na travniku, kjer je že itak dosta slabih trav, še pomnožimo njihovo število.

Zato pa rajši uničimo v sterih semena s kropom ali z ognjom in šele potem bodo dobre za kompost, nikdar pa ne za napravo travniške ruše.

Iz delovanja gremija.

(Nadaljevanje.)

Ni pa imelo Prekmurje zveze z glavno progo Južne železnice. Zopet vidimo g. Franc Čeha, kako se v imenu gremija zavzema za graditev prepotrebne proge Ormož—Murska Sobota. Po mnogih intervencijah se je končno leta 1922. osnovala v Ljutomeru sekcija za zgradbo te proge, ki je bila leta 1924 otvorjena ter s tem zvezano Prekmurje z ostalo državo. Iz neznanih vzrokov pa še doslej ni otvorjena, že leta 1907 zgrajena proga Hodoš—Davidhaza—Kotormany, ki bi po najkrajši poti vezala Prekmurje in Slov. gorice s sosedno Ogrsko.

Vso skrb je gremij posvečal tudi strokovni naobrazbi trgovskega narščaja. Že ob ustanovitvi je skušalo načelstvo ustanoviti gremijalno trgovsko nadaljevalno šolo. Finančna sredstva in pa razmere tedaj niso dopuščale, da bi se šola otvorila, zato so posečali vajenci trgovcev do leta 1928 obrtno nadaljevalno šolo. V letu 1929 pa je ustanovil gremij lastno gremijalno trgovsko nadaljevalno šolo. Obsežna so prizadevanja gremija tudi za ureditev in zboljšanje telefonskih in brzajavnih razmer, poštno-avtomobilskega prometa, davčne obremenitve itd. Kot zastopnik Zveze trgovskih gremijev v Dravski banovini tudi jaz na tem mestu g. načelniku Čehu ter vsemu gremiju najiskrenejše čestitam ob njegovem desetletnem delovanju ter želim, da bo imel gremij ob koncu jubilejnega leta svoj lastni trgovski dom, kakoršnega si je začrtal v prvem desetletju ter si ga sklenil postaviti na svojem izrednem občnem zboru, ki se je vršil dne 26. marca letošnjega leta.

(Dalje.)

Stanje hranilnih vlog je bilo začetkom leta	Din	4 227.055.10
v letu 1931 se je vložilo	"	1.805 968.13
	Din	6.033.023.23
dvignilo pa	"	2 716.107.26
	Din	3.316.915.97
kapitalizirane obresti za leto 1931 znašajo	"	187.584.46
Stanje vlog koncem leta 1931 je torej	Din	3.504 500.43
V letu 1931 se je torej več dvignilo kakor naložilo za Din 910.139.13.		
Hranilnih knjižic je bilo začetkom leta		654
na novo se jih je izdalo v leto 1931		199
		853
popolnoma realiziralo se jih je		73
Stanje obstoječih hranilnih knjižic koncem leta 1931 je torej		780
Stanje vlog v tekočem računu je bilo začetkom leta 1931 v letu 1931 se je vložilo	Din	625.070. —
	"	3.994.626.85
	Din	4.619 696.85
dvignilo pa	"	3.682 431.85
Stanje vlog v tekočem računu koncem leta 1931 je torej	Din	937.265.—
K temu stanju prištevamo naložbe denarnih zavodov pri nas ki iznašajo koncem leta 1931	"	631 760.—
Skupno stanje vlog v tekočem računu koncem leta 1931 je torej	Din	1.569.025.—
Stanje posojil :		
a) hipotečni posojil je bilo začetkom leta	Din	1.382.957.—
v letu 1931 izplačanih	"	1.289 800.—
	Din	2 672.757.—
vrnjenih pa	"	191 547.—
stanje hipotečnih posojil koncem leta 1931 je torej	Din	2.481.210.—

b) meničnih posojil je bilo začetkom leta 1931	Din	181.120.—
v letu 1931 eskontiranih	"	231.520.—
	Din	412.640.—
vrnjenih pa	"	322 960.—
stanje meničnih posojil koncem leta 1931 je torej	Din	89.680.—
c) posojil proti zadolžnici je bilo začetkom leta 1931 v letu 1931 se je izplačalo	Din	341.710.—
	"	240.200.—
	Din	581.910.—
vrnilo pa	"	147 635.—
stanje posojil proti zadolžnic koncem leta 1931 je torej	Din	434.275.—
č) posojil v tekočem računu je bilo začetkom leta 1931	Din	126.580.—
v letu 1931 izplačanih	"	516 643.—
	Din	643.223.—
povrnjenih pa	"	212 073.—
saldo posojil v tekočem računu koncem leta 1931 je torej	Din	431.150.—
Stanje naložb pri denarnih zavodih je koncem leta 1931	Din	1.814.792.77
Gotovina začetkom leta 1931 je znašala	Din	20.444.15
v letu 1931 se je v gotovini prejelo	"	12.031.933.59
	Din	12.052.377.74
izplačalo pa	"	12.021.953.49
ostane gotovina koncem leta 1931	Din	30.424.25
Inventar iznaša koncem leta 1931	Din	17.670.20.
Vrednostni papirji koncem leta 1931	Din	1.000.—
Glede razvitka hranilnice damo na podlagi letnih zaključkov o glavnih panogah sledeči statistični pregled :		

Pregled poslovanja v letih 1928|1929, 1930 in 1931.

L e t o	Vloge na hranilne knjižice		Vloge v tekočem računu		Menice		Hipotekarna posojila		Posojila proti zadolžnici		Dolžniki v tekočem rač.		Naložbe pri denarnih zavodih		E f e k t i		Rezervni fond		Čisti dobiček	
	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p	Din	p
1928/29	1,682.631	30	364 925	—	163.900	—	938.790	—	245.000	—	19 625	—	782.592	52	250	—			12.979	22
1930	4,227.055	10	625.070	—	181.120	—	1,382 957	—	341.710	—	126.580	—	2,847.083	07	1.000	—	11.079	22	36.575	65
1931	3,504.500	43	1,569.025	—	89.680	—	2,481.210	—	434.275	—	431.150	—	1,814.792	77	1.000	—	47.654	87	45.143	95

Končno omenimo še, da je mandat ravnateljstva v smislu § 36 pravil koncem III. poslovnega leta potekel in prosimo, da blagovoli upravni odbor izpraznela mesta z volitvijo dveh članov in enega namestnika zopet popolniti.

Murska Sobota, dne 2 aprila 1932.

Ravnateljstvo.

AKTIVA :

Bilanca na dan 31. decembra 1931.

PASIVA :

	Din	p	Din	p		Din	p	Din	p
Blagajna			30.424	25	Hranilne vloge :				
Efeki			1.000	—	a) na knjižice	3,504.500	43		
Menice			89.680	—	b) na tekoči račun	937.265	—		
Hipotekarna posojila			2,481 210	—	c) na tekoči račun (naložbe denarnih zavodov)	631.760	—	5,073.525	43
Posojila proti zadolžnici			434 275	—	Vloge na račun sospezo			2.081	60
Posojila v tekočem računu			431.150	—	K. p. d. hipotekarnih posojil			1.631	—
Tekoči račun: (naložbe pri denarnih zavodih)			1,814.792	77	K. p. d. posojil proti zadolžnici			3.270	—
Inventar	25.271	40			Prehodni račun (predplačane obresti)			92.296	36
odpis 20%	7.601	20	17.670	20	Prehodni račun (rentni davek)			5.357	65
Prehodni obrestni račun			3.002	60	Prehodni račun (upravni stroški)			32.243	96
					Posebni rezervni zaklad za pokritje izgub na menicah			5.000	—
					Posebni rezervni zaklad za pokritje izgub na zadolžnicah			8.000	—
					Posebna hipotečna rezerva			5.000	—
					Rezervni fond: (Splošna rezerva)			29.654	87
					Čisti upravni dobiček			45.143	95
			5,303.204	82				5,303.204	82

S knjigami in prilogami primerjali ter našli v redu!

Murska Sobota, dne 2. aprila 1932.

Nadzorstvo :

Čeh Franc l. r.

Lanscsak Franc l. r.

Šiftar Ludvik l. r.

Ravnateljstvo :

Benko Josip l. r.

predsednik

Koder Anton l. r.

Dr. Bölc Julij l. r.

Dr. Šömen Ludvik l. r.

Hirsch Ludvik l. r.

IZGUBA :

Račun dobička in izgube za leto 1931.

DOBIČEK :

	Din	p	Din	p		Din	p	Din	p
1.) Obresti hranilnih vlog :					Obresti 1.) hipotečnih posojil :				
a) kapitalizirane v letu 1931	182.298	46			a) zaostale v letu 1931	2.724	38		
b) izplačane v letu 1931	29.516	85	211.815	31	b) prejete v letu 1931	254.998	31		
2.) Obresti vlog na tekočem računu :					c) predplačane za let 1932	257.722	69		
a) pripisane v letu 1931	52.833	30			č) povrnjene v letu 1931	77.349	61	180.102	59
b) povrnjene v letu 1931	160	63	52.672	67	2.) menic :				
3.) Upravni stroški :					a) prejete v letu 1931	18.009	27		
a) izplačani v letu 1931	121.300	30			b) predplačane za leto 1932	3.066	75	14.942	52
b) povrnjeni v letu 1931	27.507	62	93.792	68	3.) posojil proti zadolžnici :				
4.) Davki :					a) zaostale v letu 1931	166	67		
plačani družbeni davek			14.478	50	b) prejete v letu 1931	56.368	45		
5.) Odpisi :					c) predplačane za leto 1932	56.535	12	44.655	12
inventarja			7.601	20	4.) naložb pri denarnih zavodih :				
Čisti upravni dobiček			45.143	95	a) prejete v letu 1931	163.922	31		
					b) povrnjene v letu 1931	14.549	76	149.372	55
					5.) posojil na tekočem računu :				
					prejete v letu 1931			34.502	70
					6.) zamudne :				
					a) zaostale v letu 1931	93	06		
					b) prejete v letu 1931	1.835	77	1.928	83
			425.504	31				425.504	31

S knjigami in prilogami primerjali ter našli v redu!

Murska Sobota, dne 2. aprila 1932.

Nadzorstvo :

Čeh Franc l. r.

Lanscak Franc l. r.

Šiftar Ludvik l. r.

Ravnateljstvo :

Benko Josip l. r.

predsednik

Koder Anton l. r.

Dr. Böls Julij l. r.

Dr. Šömen Ludvik l. r.

Hirschl Ludvik l. r.

PREJEMKI

Denarni promet za III. poslovno leto 1931 od 1. januarja do 31. decembra 1931.

IZDATKI

	Din	p	Din	p		Din	p	Din	p
Račun hranilnih vlog :					Račun hranilnih vlog :				
prejete hranilne vloge			1.993.552	59	vrnjene hranilne vloge			2.716.107	26
" vlog na tekočem računu :					vlog na tekočem računu :				
prejete hranilne vloge			3.994.626	85	izplačane hranilne vloge			3.682.431	85
" hipotečnih posojil :					hipotečnih posojil :				
vračila dolžnikov			191.547	—	izplačana posojila			1.289.800	—
" menic :					menic :				
plačane menice			322.960	—	eskontirane menice			231.520	—
" posojil na tekočem računu :					posojil na tekočem računu :				
vrnjeni krediti			212.073	—	izplačani krediti			516.643	—
" posojil proti zadolžnici :					posojil proti zadolžnici :				
vrnjeni krediti			147.635	—	izplačani krediti			240.200	—
" tekoči (bančni) :					tekoči (bančni) :				
dvignjeno pri raznih denar. zavodih			15.866.301	03	naloženo pri raznih denar. zavodih			14.202.250	73
" sospezo :					sospezo :				
prejeta vplačila			3.067.612	83	razna izplačila			3.068.318	73
" k. p. d. hipotekarnih posojil :					k. p. d. hipotekarnih posojil :				
prejeta vplačila			419.034	10	razna izplačila			419.573	10
" k. p. d. posojil proti zadolžnici :					k. p. d. posojil proti zadolžnici :				
prejeta vplačila			57.438	—	razna izplačila			54.163	—
" obresti :					inventarja :				
prejete			536.701	90	nakupljeni pisarniški inventar . .			179	—
" upravni stroški :					obresti :				
povrnjeni upravni stroški			35.223	37	izplačane odn. povrnjene obresti			375.685	57
" dispozicije :					upravni stroški :				
vknjižena nakazila			4.377.349	40	izdatki			129.016	05
" prehodni (bilančne prehodne postavke) :					davkov :				
razne prehodne postavke			130.732	39	plačani davki			14.478	50
					dispozicije :				
					izvršena nakazila			4.329.137	60
					prehodni (bilančne prehodne postavke) :				
					razne prehodne postavke			73.302	97
Gotovina v blagajni dne 1. januarja 1931			31.352.787	46				31.342.807	36
			20.444	15	Gotovina v blagajni dne 31. decembra 1931			30.424	25
			31.373.231	61				31.373.231	61

Denarni promet :

Prejemki Din 31.352.787-46

Izdatki 31.342.807-36

Din 62.695.594-82